

Nepodpisani se dopisi ne tiskaju. Preporučamo se dopisima tiskaju po 5 nov. svaki redak. Oglasi od 8 redaka stoji 60 n., za svaki redak više 5 n.; ili u slučaju opštovanja na pogodbe za upravom. Novci se šalju poštarskom naputnicom (sa segno postale) na administraciju „Naše Sloge“. Ime, prezime i naj. bitnu poštu valja točno označiti.

Komu list neodaje na vrijeme, otku to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se na plaća poštarno, ako se izvana napiše: „Reklamaolja“.

Izlazi svakog četvrtka na otvorenu arku.

Dopisi se vraćaju ako se i ne tiskaju.

Nobilijegovani listovi se neprimaju. Predplata se poštarnom stoji 5 for., za soljako 3 for. na godinu. Razmjerno for. 1/2 i 1 za pol godinu. Izvan carovine više poštarina.

Na malo jedan broj 5 nov.

Uredništvo i administracija nalaze se u Via Farnese br. 1.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. Her. Pos.

Interpelacija

zastupnika dr. Gessmanna i drugova na grofa Taaffe-a.

Odpust iz službe carevinskoga i zemaljskoga zastupnika Vjekoslava Spiničića kao c. kr. profesora na učiteljsku u Gorici, kojim se drastično dokazuje podpuno političko bezpravie državnih činovnika i državnoga učiteljskoga osoblja u Austriji, zanatario je pitanje napravljenja službovne pragmatike i disciplinarnoga, od samovolje vladajućega ustava nedotaknutoga prava za spomenute kategorije državnih službenika.

Podpisani postavljaju s toga na grofa Taaffe-a, kao načelnika državne uprave upit, da li je isti voljan predložiti visokomu saboru podnesak tičući se uvođenja službovne pragmatike i disciplinarnoga prava za državne činovnike i za državno učiteljsko osoblje?

Beč 26. aprila 1892.

Dr. Gessmann, knez Lichtenstein, Muth, prof. Schlesinger, dr. Lueger, Ph. W. Hauck, prof. Kaiser, prof. dr. von Hofmann-Wellenhof, prof. Richter, prof. dr. Fuss, Polzhofer, Riegler, Jax, Schneider, Schieder, Ritter von Troll.

Interpelacija

dra. A. Gregorčića i drugova u sjednici goričkoga sabora dne 12. aprila t. g. u stvari Spiničićovoj glasi:

Visoka c. i. kr. vlado!

Kad je pred nekoliko godina narodni istarski zastupnik Vjekoslav Spiničić podnio interpelaciju, napereću protu postupku nekoga političkoga činovnika u Istri, htjeo je tadašnji glavac političke vlade u Primorju „iz službenih obzira“ premjestiti c. kr. profesora u Kopru, ujedno c. kr. pokrajinskoga školskoga nadzornika za tri politička okružja u Istri, Vjekoslava Spiničića, koji je jedna te ista osoba s gore imenovanim zemaljskim zastupnikom, na c. kr. učiteljsku u Gorici. Upiv drugih čimbenika uputio je tadašnji glavac političke vlade u Primorju, da nije izvršio svoje nakane.

Kad je zastupnik Spiničić kasnije ponavljao svoj „grieh“ protu vladi u Primorju, premješten je bio profesor Spiničić iz Kopra u Goricu u tvrdog vjeri nekogih, da će tim izgubiti izborno pravo i poslanništvo u Istri, što mu je tadašnji zemaljski glavac istarski pismeno objavio, zahvalivši mu se upravo laskavo za njegov dotadašnji poštovni djelovanje u pokrajinskom saboru istarskom. Zastupnik Spiničić je pako dokazao, da je zaista običan nekih mjesta u Istri, da po tome premještenjem nije izgubio izbornoga prava ni saborskoga zastupstva u Istri, što mu je državna vlada morala potvrditi.

Uspjeh premještenja bio je taj, da se je sva Istra maknula, to su iz najudaljenijih kotara Istre dolazilo čestitici i pozudnicima mužu, koji je činom pokazao, da ima srca za svoj narod i za svoju zemlju.

Godino 1891. izabraše na suocake obine u istočnoj Istri profesora na c. kr. učiteljsku u Gorici Vjekoslava Spiničića u carevinsku viceu. Zastupnik na carevinskom viceu, Spiničić, nastavio je ono, što je bio započeo na pokrajinskom saboru u Istri: šibao je u svojih interpelacijah političku upravu u svojoj

užoj domovini, odkrio je nesnosno nepravde, pod kojimi stonje slavenski narod u Istri, to je molio, neka visoka vlada načini pravno i dovoljno odnošaje i u onom kućištu Austrije, koji se zove Istra.

Zastupnik Spiničić nije dobio na svojoj pritužbe, zahtjove i pitanja nikakvoga odgovora, što više, visoka vlada načini je osnovu, da se profesor Spiničić odpušta iz državne službe, i to s toga, što je kod posljednjih izosra za carevinsko viceu u Istri agitirao, to zbog govora, što jih je držao, prateći svoje zemljake iz Istre na izložbu u Zagreb u septembru god. 1891. kao njihov vođa kod svečanosti dočeka, na svečanostinom banketu ter kod političara Starčevića.

C. kr. pokrajinskom školskom viceu goričko-gradiškomu prizaodložilo je, da vladini osnovi — zahtjevu ugarske vlade, kako je netko rekao, ili dvih ministarrah, kako je drugi tvrdio — dađe formu uredovnoga postupka.

K dotičnoj sjednici pokrajinskoga školskoga vicea dne 2. decembra 1891. bila su pozvana i dva viceinika c. kr. okružnoga sudista u Goričkoj. Jasno je, da se vladin naum i predlog, da se profesor Spiničić odpušta iz državne službe, neda podupirati pozivanjem na njegovu možebitnu agitaciju kod izborah, jer ako se je Spiničić kod agitacije ogriješio o zakon, spadao je pred sudiste, ako se pako nije ogriješio o zakon, tad je vršio samo svoje pravo, koje zakon zajemuje svakomu državljaninu. Očito je dakle, da su sudbeni viceinici imali pred sobom samo profesora, i da se nisu ni najmanje obazirali na profesora-zastupnika naroda.

Odluka pokrajinskoga školskoga vicea od dne 5. decembra 1891. broj 2954/p. obrazlaže odpust profesora Spiničića iz državne službe u prvom redu njegovimi govori u Zagrebu, jer da je u tih govori izrazio nazore „protu sadanjemu državnomu uređenju monarkije“, što bi bio službeni prekršaj, koji se kazni odgustom iz službe. Čovjek bi jedva vjerovao, da je takvo shvaćanje moguće, da tih rieči nije video crno na bielom. Izricati svoje mnjenje i želju o „sadašnjem državopravnom uređenju monarkije“, bilo odobravajući ih, budući poručiti ih u granicah dopuštenih po ustavu, na koji je prisiega svaka vlada u Austriji, ustavno je pravo svakoga austrijskoga državljanina, pak i činovnikah i profesarah.

Profesor-zastupnik imado pako dužnost, da politizira, to se izrazuje, ako je potrebno, i o „državo-pravnom uređenju monarkije“ kao zastupnik naroda, koji ga je izabrao. Tu njegovu dužnost priznaje i sama vlada; i da mu je moguće vršiti ju u subornici te izvan nje, podijeljen mu je dopust za čitavo vrijeme njegovoga saborskoga rada, da kroz njegov politički rad ne trpi uzgojno djelovanje. Pridošilo se, da je također profesor-nezastupnik dobio dopust u tu svrhu, da je politizirao, dakako u vladinom smislu. Vidi se dakle, da vlada ne odsuđuje svaku politiku profesora, već samo takovu, koja nije u njezinom smislu. Takovo pak postupanje vlado nije opravdano, jer je politizovanje u zakonitih granicah ustavno pravo državljana bez razliiko, politizovao tko u vladinom ili protu vladinom smislu. Kad se u Austriji ustav promjeni u tom smislu, da državni činovnik neima prava imati svoje mišljenja pak ni govori ni raditi prema njemu, tad profesori ne će smjeti politizirati, ni primiti mandata, dakako ni za vladu, kao ni protu njoj. Nu do toga pak još nismo došli.

Po sadašnjem ustavu i sadašnjim uredbah nije opravdano, da se po Zagrebu i po Istri traži i govori, da se zastupnik može kazniti za „grieh“, što ih je podnio u Beču protu vladi kao zakonito izabrani zastupnik svoga naroda.

Tršćanski službeni list kušao je označiti Spiničićevu politiku, koju je ovaj raz-

vrio u Zagrebu, kao nelojalnu i protiaustrijsku. To može tvrditi samo onaj, tko mora zagovarati vladin postupak protu zastupniku Spiničiću, nipošto onaj, tko prodjuje Spiničićevu izjavu na temelju austrijskoga ustava. Neke se nazove onog njegovo politizovanje idealno, mladenačko, nepolitičko, nezavedivo — nu protiaustrijskim se ne može nazvati, dok se vlada ne ufa, da utišane žig nelojalnosti na čelo težnjam glade Tridenta, Češke, Galicije i Dalmacije.

Jedini uspjech, što ga je vlada postigla svojim postupkom protu zastupniku Spiničiću jest taj, da je umanjila pouzdanje naroda u njezinu nepristranost i poštivanje ustava, ter da je podala radikalizmu na jugu moćnu podporu.

Pošto su takvi uspjesi za austrijsku državu i pokrajnu Goričku dvojbene vrijednosti, pitaju podpisani:

1. Kakvi razlozi vode visoku vladu kod toga, što svojim postupkom protu zastupniku Spiničiću uznemiruje južne Slavene, ter ih tjera u naručje radikalizma?

2. Dali mišli visoka vlada popraviti krivicu, što ju je nanela zastupniku Spiničiću time, što ga je odpušta iz državne službe, jer je vršio dužnost narodnoga zastupnika, te se služio pravi, koja su zajednička svim državljanom?

U Gorici, 12. aprila 1892.

Dr. Anton Gregorčić, dr. Lisjak, dr. Rojle, Josip Ivančić, Koeljančić.

Istarski sabor god. 1892.

(III. zasjedanje).

VII. saborska sjednica dne 31./3.

Priutni; predsjednik dr. M. Campitelli, 23 zastupnika, vladin zastupnik vitez Elusohegg. — Galerija dobro posjeđena.

Predsjednik otvori sjednicu u 10 sati. Tajnik Lius pročitao zapisnik VI. sjednice, koj se odobri bez primjetbe.

Prešli su na dnevni red, i to na nastavak jučerašnje sjednice o predlozih finansijalnog odbora, podnesenih na koncu proračunava zemaljske školske zaklade za god. 1892.

Izviestitelj Bubbba čita drugu resoluciju sa predlogom:

„Nalaze se zemaljskomu odboru, da podnese molbu na carsku vladu, da ustroji muško i žensko učiteljske sa talijanskim naukovnim jezikom i da imenuje učitelje sposobne podučavati tim jezikom, da tako zadovolji potrebi i pravici Talijana Istre i onih iz susjednih pokrajina Primorja, to napokon, da se pobriro za drugo muško učiteljske za uzgoj učitelja i učiteljica za hrvatsku i slovensku pučku školu.“

Kod glavne rasprave progovori prvi zastupnik Tamaro. Reče, da učiteljske u Kopru neodgovara ni didaktički, ni pedagoški svrhi; za uzgoj dobrih talijanskih učitelja treba talijanskih profesora. Na učiteljske neidoje se učiti duboke znanosti; u Kopru usvajaju se sami formulisti. U pučkoj školi neima napredka, jer sami učitelji neimaju pravoga uzgoja. U naših školah uže slovnicu djeca od 8—10 godina, koji neznaju jezika; djece od 3 godine govori svojim jezikom, da se ga razumije, a u 8. godini nozna govori, ni čitati, ni pisati; način obuke u naših školah jest pogričan, taj se samo mozak suši. Učitelji neimaju sami prave obuke; sadašnje učiteljske novriedi, radi toga glasovati će za predloženu resoluciju.

Zastupnik Babuder odgovara prodgovorniku, da su njegovi navodi isitniti u koliko se tiču starinske škole, nu za modernu školu novriedo. Sadašnji didaktički način obuke jest valjan; imado dobrih učitelja, koji nisu kadri dobro podučavati. Kao ravnatelj srednje škole može

kazati, da se je broj djece na njegovom zavodu pomnožio, a ta djeca dolaze bolju podučena.

Zastupnik Mandić reče:

Gospodo moja! Pratio sam nekim zadovoljstvom prepriku između poštovanih prodgovornika, koji se razilaze u predložecem nam predmetu — kao što valjda i u još kojem — al se varda nadju složili kad je govoriti ili glasovati protu nama. Članovi su isto stranke i jednog kluba; jedan bi htio sva zbaciti, što viši krugovi ustroje, dočim bi drugi rado ono isto prikazati u što liopšoj aliti.

Zastupnik Tamaro savaljuje svu krivnju radi lošega napredka u pučkoj školi na postojede učiteljske u Kopru. Rećimo za časak, da j. tomu tako. Ali kako četo opravdati, gospodo, loš napredak u vaših školah, u kojih podučavaju oni učitelji, o kojih sam jučer govorio, i koji dolaze uzgojenim talijanskim jezikom i u talijanskom duhu sa čisto talijanskoga učiteljske? Bar ovo morali biste izuzeti, to navesti nam njihove škole kao uzor škole.

U ostalom znajte, da učiteljske u Kopru nije naš idool. I sa ove strane visoko kuđe govorilo se opetovanje o naukovnom naoru na onom zavodu. Zastupnik Tamaro tužio se u zadnjom zasjedanju na preveliko narivavanje niemštino na tom učiteljske. Danas nije našao rieči, da protu tomu prosvjeduje, već je govorio obćenito o slabom uzgoju naših pučkih učitelja.

Mi čemo se, gospodo, uvijek naći složni kad budete zahtjivali, da se kandidati pučkog učiteljske uzgajaju u jeziku i duhu onoga naroda, medju kojim njim je djelovati i kad budete priznali i u život uveli jedino pravo pedagoško-didaktično načelo, da se ima djecu u školi podučavati jedino na temelju njihovog materinskog jezika.

Naši mladići, bilo sad vaše ili naše krvi, kad stupu na učiteljske u Kopru, moraju se već u prvoj godini silno boriti sa nepoznatim njim jezikom. Taj njim se predaje ne samo njemački jezik više nego li čto ga u pučkoj školi trebati, već moraju dapače i nekoje prodmetu u tom jeziku učiti. U svakom dalnjem tečaju rasti i ti njemački prodmeti, dok se napokon u četvrtom tečaju skoro svi prodmeti predaju u njemačkom jeziku. Protu tomu, gospodo od većine, nenaravskomu i protupedagoškomu načelu morali biste odlučno ustati, nipošto pako nekoje od tamošnjih profesora jedino radi toga napadati, što su našo krvi li našeg jezika. Nu vi se tomu nećete protiviti, jer vam račun nemodo. Vezani ste čvrstim vozom za carskom vladom, pak noimate srčanosti, da ustanete protu tomu jednomu zlu na učiteljske u Kopru. Vi sami, jedino vi ste krivi, da se toliko germanizira u našoj pokrajini, bilo u uredih, bilo u školah. Da vam je u istinu stalo do pravoga napredka u školi i do narodnoga odgoja, bilo učitelja bilo djeco, ustali biste složno s nami protu germanizaciji, protu skupnomu nam dušmanu.

Visoki sabore! Ovih dana slavio je sav naobraženi svijet trilogodišnju uspomenu na jednoga od najvećih pedagooga, što ih povicet poznaje. Taj slavni muž po rodu i jeziku Slaven, bijaše neumrlji pedagoški pisao i uzgojitelj mladozi Komenskij. (Na galeriji nastade banka, kašljanje i kihanje. Prodajnik opominje obćenito, da se mirno ponaša, a ovaj, koji je prahindjan, nek izdaje napolje).

Zastupnik Mandić nastavi: Taj velikan na pedagoškom polju postavio je kao glavno i temeljno načelo obuke u školi materinji jezik djece. Toga načela drže se svi provicijalni narodi. Kod nne se šilobite gričci protu tomu načelu koji u pučkih toli u srednjih školah, a odato i onaj loš napredak, radi kojeg se čitavo godimioe tužbo i u ovom saboru.

Poštovani Tamaro pripisuje nepovoljan napredak u pučkih školah pokrajine

jedino učiteljstvo, koje, uzgojeno formalistički u Kopru, odgaja djecu u školi u tom smjeru i duhu. On je valjda to spomenuto glade talijanskih učitelja i talijanskih pučkih škola, koje će poznati bolje od mene, pak će valjda i pravo imati. Nu što se naših t. j. hrvatskih i slovenskih škola tiče, nije kompetentan, da o njima sudim. Ako niema u naših škola pravoga napredka ovdje ili ondje, to mi nekrivimo toliko učiteljstvo, koliko nenaravno i protupedagoški načelo, koje se u mnogih — osobito u takozvanih talijansko-slovenskih školah — upotrebljava. Podučavaju su naime našu djecu tuđim joj jezikom, a taj ne može biti pravoga napredka.

Potporučnik vitez Babuder priznava dielomično pritužbu njegova druga i istomišljenika, udario je na koncu, kao obično, u pohvalnu pjesmu. On pozna kao ravatelj koparske gimnazije napredak pučke škole u tom, što dolazi na tu gimnaziju mladež u većem broju nego li prije i što ju tu mladež bolje pripravljena. Ali ja držim, gospodo moja, da je taj njegov razlog vrlo dvojben. Vjerujem, da je danas više mladića na koparskoj gimnaziji, nego li ih bijaše prije 10—15 godina. Nu odakle dolazi to? Odatle, što imade danas više pučkih škola i što je nastala obćenita težnja i kod naroda manje imućna za gospodskim životom, što no ga kaže postići putem gimnazije. Rado mi vjerujem i drugi razlog, da dolaze dječaci u prvi razred njegove gimnazije zreliji ili bolje pripravljeni, ali i to podkrepiljuje vrlo malo ono, što je hotio dokazati. Koje bo študo, ako iz štave pokrajine šalje talijanske plemiću u većem broju i koliko toliko bolje pripravnu djecu u gimnaziju u Kopru, kad su zna, da je danas mnogo veći izbor i da se u novije doba posvećuje mnogo više mladozi gimnazijalnim naukam, nego li je to pred koji desetak godina bivalo. Neodkazuje zaista osobiti napredak pučke škole, ako dodje iz 70 talijanskih pučkih škola 20—30 mladića u prvi razred, pa bili ovi i najtemeljijije pripravljeno.

Mi dakle, gospodo moji, neimamo ništa proti tomu, da izražite od cesarske vlade utrošenjem talijanskog učiteljišta za vašu mladež obojega spola; mi bismo dopaču i za vaš predlog glasovali, kad bismo znali, da pošteno i iskreno mislite i radite kuli za naše pučke škole toli za naše učiteljište. Pošto pako nemogomo doći do toga uvjerenja, već smo se dapačo o protivnom osvjedočili i tečajem nedavne rasprave o našem školstvu, to mi je izjaviti, da mi a ove strane visoko kućno načemo glasovati za predloženu resoluciju. (Tako je! na klupah manjine).

Učiteljstvo se odriče rieči, to većina prihvati ovu resoluciju.

Zastupnik B u b b a n i t a treću resoluciju sa predlogom:

„1. Najvažno se zemaljskomu odboru, da podnese molbu cesarskoj vladi, da kod budućeg imonovanja c. kr. školskih nadzornika uzme veći obzir, nego li do sada, na nadzornike talijanske narodnosti, a da se uzumogne povjeriti ovim izključivo pomoću shodne razdielbe i izručiti školskih okružju, nadzorništvo škola i školskih diela sa talijanskim naukovim jezikom.

2. Preporuča se članovom zemaljskoga odbora, izabranim u c. kr. zemaljsko školsko vijeće, kano i onim, koje imenuju zemaljski odbor u kotarska školska vijeća, da se posluže svojim pravom posjedivati pučke škole odvisno od istoga vijeća, unutar granica i radi razloga ustanovljenih zemaljskim zakonom od dne 27. julyja 1876. o nadzorstvu škola.“

Kod glavne rasprave veće zastupnik Fr a g i a c o m o, da Slaveni, ako su poštenji, moraju priznati, da imadu u cesarskoj vladi moćnoga saveznika. (Oho! oho! baš obratno! na klupah manjine). „Talijani da su zapostavljeno kod imenovanja kotarskih nadzornika. U Kopru da je nadzornikom g. K o s t i (M a n d i č: Kožub) Slovenac najbliže krvi i po izbor agitator; u Pulji poznati agitator g. K r i s t i o h, u Lošinj u glasoviti radi agitacijah g. S c o p i c h (M a n d i č: Skopinčić); u Pazinu također glasoviti Hrvat g. K o s (M a n d i č: Slovenac); u Voloskomu negovori, jer je to izvan granice (Oho! oho! na klupah manjine). Samo u Poreču je „u n' b r a v o u o m o“, koji da agitira samo za erkvu. (Istina, ali u protuzastavnom duhu. Op. Ur.) On neima poznavanja u hrvatske ili slavenske nadzornike, koji su kadri jedino uteti duvstvo domovinsko i narodnostno; glasovati će za resoluciju.

Zastupnik C o s t a n t i n i r eče, da je spomenuto po predgovornom nepravda im veće, pošto se ju nanaša prosvitljenom dielu pučanstva — Talijanom. (Ironički: dielo! na klupah manjine). Nije dakle študo, što je slab napredak u školah; vladi da

nije stalo do talijanske narodnosti. Navadja primjer, kako se postupa sa talijanskim muškim školom u Pazinu, kojom upravljao od god. 1890. posvo neposoban odbor, to predlaže, da bi se zauzeo zemaljski odbor, da budu čim prije imonovan putem natječaja ili službeno ravnatelj rečenog škola.

Zastupnik T a m a r o povladjuje predgovornikom; rado bi, da se imenuje posebnu komisiju, koja bi proučila sve naše školstvo; pokajina i obćine troše mnogo na škole, pak bi trebalo znati, kako se troši; u sudbenom kotaru Motovun, da je pomoćna škola obrađena u konobu a dobitni učitelj vuče ipak plaću; mi poznamo stanje školstva jedino po izvješću c. kr. zemaljskoga školskoga nadzornika, a to izvješće je nejasno; tuži se na loša štira u citankah za talijanske škole; u poviesti Istre neimaju djeca ni pojma, došim se u hrvatskih citankah govori čak i o hrvatskoj poviesti. Istina nije bila nikada u nikakvom odnošaju sa Hrvatskom ili sa starim kraljevstvom hrvatskim, te nerazumivo, kako se može zanemarivati poviest domaća, a njegovati onu Hrvatske. On nije protivan, da se Slavenom predaje poviest i da ujm se predoci, kada su došli amo, radi česa su došli i kakva su dobra stekli, jer bi njim pali rogovu sadašnje napuhjenosti. Napokon predloži, da bi se početkom godine izvješćivalo posebnim izvješćem zemaljski odbor o utisicib zadovoljivih posjećivanjem škola.

Zastupnik V o l a r i č r eče na to:

Sadržajem ovoga predloga pokazuju gospoda od većine što u istinu jesu i koliko im više na ardu leži potalijanjenje i iznarodjenje škola, nego li napredak istih. Ni ovdje ne tražito od okružnih školskih nadzornika, da su valjani strukovnjaci, da su savjestini odgojitelji; nepitate samo, da točno poznaju uševni jezik škola, koje moraju nadzirati, nego postavljate kao jedini uvjet, da budu „di n a z i o n a l i t a i n a s“ talijanske narodnosti. Mi, gospodo, jesmo u tom pogledu pravdijni; mi od školskih nadzornika nezahtjevamo, da su bezuvjetno baš naše narodnosti, nego da su naučeni, savjestini, nepristrani i pravdi i dakako da dobro poznaju naukovni jezik škola, jer drugacijie nebi odgovarali svrsi u koju su postavljani. Kako je jučer iztaknuo jedan govornik vašo stranke, vi sto sami krivi, ako slučajno Slaveni bivaju imenovani nadzornici škola, jer vaši sinovi ili nete ili su tako tupe glave, da nemogu naučiti drugoga jezika pokrajine. Jedan, koji poznaje samo talijanski jezik, nemožo dakako biti imonovan nadzornikom škola u ovoj pokrajini, jer očevidno u svih kotar ih ima povrh talijanskih, također hrvatskih ili slovenskih škola, pa mu je neobhodno potrebito, da pozna oba jezika obćajna u pokrajini. U protivnom slučaju svaki kotar mora bi imati po dva posebna nadzornika, ili barom u pokrajini morali bi biti za svaki jezik, koji se rabi u školah, po jedan nadzornik, koji bi kao putujući učitelj imali pohadjati svoje škole. U prvom slučaju bi to preved štjalo, a u drugom nebi odgovaralo uspješnom nadzoru škola.

Nadalje u pokrajini ima mješovitih škola, u kojih se predaju uz naukovni i drugi jezik kao predmet, tako da nadzornik, koji nepoznaje oba jezika, nije ni sposoban nadzirati isto škole.

U više naših škola predavaju se po dva jezika, hrvatski i talijanski, gdje dakle jedan Talijan kao nadzornik nebi bio na svom mjestu. U našem kotaru ima u čisto hrvatskih mjestih žalibože škola, u kojih se prvih godina predaje talijanski jezik kao predmet, ali tako da postupio postaju kao naukovni jezik, čim je dakako naša velika nepravda nanešena, i tuj nebi bio na mjestu jedan nadzornik, koji poznaje samo talijanski jezik. Sudeć polag narodnosti i obstojećih okolnosti u našem kotaru n. p. nebi imalo smisla, da se imenuje školskim nadzornikom jednoga, koji poznaje samo talijanski jezik, jer samo u Krku, koji je čisto talijanski grad, imalo bi obostaj čisto talijanske škole, dočim drugdje svagdje morale bi biti hrvatske škole. U gradu Cresu ima barom dvie troćine Hrvata, a u malom i velikom Lošinj u većina je ljudih naše narodnosti i našega jezika, pa podnipošto nebi smjelo ni po zakonu obostaj čisto talijanske škole, kao što jesu od nazad malo više dvadeset godina. U velikom selu ili Lošinj u. n. p. kad je pred nekoliko godina krčki biskup bio uliovan imenovati jednoga šestita i početna Talijana za duhovnoga pomoćnika, tad ustano proti tomu ona obćinska uprava, jer da većina stanovnika nezna drugogje nego hrvatski, a kad se radi o školah, tad se protivio hrvatskoj školi i neželo imati hrvatski jezik niti kao predmet i tuj im

se nečini nepravda, kad im se daje talijanske škole i talijansko učitelje.

Gospodo! nemožete se tužiti na školsko nadzornika, koji su slučajno naše krvi, jer od svih njih neznam ni za jednoga, koji bi se pačao u politiku. Oni su naši u toliko, da govore i naš jezik i da štaju po koju našu novinu. Oni su pod strožijom pazkom, nego bi bili nadzornici vaše krvi i vaše narodnosti. Na svaki njihov korak pazite vi, a imenito pak vlada, pak da bi sve i htjeli pokazati se za ono, što u istinu jesu, boje se i prije te nam koju krivicu učiniti, nego li vama.

Za čim vi težite, gospodo, to je jasno i očito pokazao naš glavni zemaljski odbor, koji je ovih današ izjavio, da nećemo odgovarati na naše hrvatske interpellacije i nećemo niti da poštuje, kao što bi morao, naš jezik. Za školu u Fontanah, mostjastuac orđio u blizini Poreča, gdje ljudi govore, kao što sam se sam osvjedočio a i vi dobro znate, naš jezik, kako je jučer iztaknuo jedan od mojih potkovažih drugova i ditamo u izvješću, naš glavni zemaljski odbor traži učitelja, koji je samo i izključivo usposobljen u talijanskom jeziku, samo da nepozna naš jezik i da se djeca po sili potalijanče.

Vam, gospodo, nije stalo do napredka u školah, već samo za tim idete, da ih čim više i po svuda potalijančite. pa zato tražite školske nadzornike vaše narodnosti, po kalupu onih učitelja iz Tirola, koje sto uvukli u pokrajini.

Gospodin predgovornik Tamaro opazio je, i to sa svim pravom, da neimamo niti valjane geografske karte za Istru i da djeca u školi poznaju više drugo krajevo svieta, nego li svoju pokrajinu, to da izuzam kojega našega učitelja, koji prodaje djeci u školi poviest hrvatsku, drugi neupućuju djecu u prošlost naroda, koji u našoj pokrajini žive. Što se tiče geografske karte za Istru, o tomo bilo je govora pred nekoliko jur godina u ovom visokom saboru, pa je čovjek našo stranke takovu kartu i da se imena pojedinih mjesta tiskaju u vašem i u našem jeziku ujedno, što bi bilo koristno po vas i po nas, pak vi niste htjeli; i da još i dan danas neimamo pošteno geografske karte za Istru, tko je tomu kriv mi ili vi? A što koji od naših učitelja predaje djeci u školi poviest Hrvata, to je i pravo i dobro čini, jer košto bi morao g. predgovornik znati, Hrvati nisu od danas ili od jučer došli u ovu zemlju, nego već početkom sedmogoga stolecja, pa je Istra naša i vaša i vaša naša nego li vaša. Da se nešto historije Istre predaje djeci u školi i ja sam za to, al tad neka se predaje istinita, al ne strancarska poviest stanovnika Istre. Što ste vi Talijani od tada još nesljedi, da ste potomci starih latina u ovoj zemlji. Vi, gospodo, tražite takove školske nadzornike, koji su talijansko narodnosti i biste valjda želili, da imate onakovo nadzornika. kušto je bio jedan pokojni nadzornik našega kotara, koji, akoprem mu materinski jezik bio hrvatski, bio ju skroz Talijan, te pod kojim i pod jednim gospodinom predsjednikom lošinskoga kotarskoga vijeća, dakle bivšim našim i svim nam dobro pozumim kotarskim poglavarom jesu se razširile i razdielile po naših škola i lošinskih obćinah irendentske geografske karte. Takove vi tražite, i s takovimi školskim nadzornicima biste vi, gospodo, tekar bili zadovoljni.

Nadalje tražito, da članovi, imonovani po zemaljskomu odboru, u zemaljskomu i po kotarskih školskih vijeć pohadjaju škole. Tomu ja po sobi nobi se protivio i to im je po zakonu dozvoljeno, al tu se hoće, da budu savjestini i nepristrani ljudi, te da se razumiju u školske poslove, jer samo tada mogao bi uspješno djelovati za napredak škola njihov pobod. Nu kako je u tom pogledu kod nas? Ja ču se samo svrnut na lošinskoga kotarskoga školsko vijeće. Tuj su zastupani sami Lošinjani, a ođaslanika otko Krka i Cresu tuj noima. Pa da bi i ti ljudi bili nepristrani i vješti u školskih poslovih, al naš glavni zemaljski odbor imonuju u to školsko vijeće samo svoje kreature. Nepazi na to, što su i jedali su sposobni za taj posao, nego samo da su zagriženi Talijani. I c. kr. vlada nije u tom pogledu više puta pravedna, pa pohadjanje takovih ljudih bi više škodilo nego hanilo našim školam. Rekoh kakove vi školske nadzornike tražite i što su ođaslanici zemaljskoga odbora u školskih vijećih, pa a toga razloga mi nećemo glasovati za taj predlog. (Tako je! sa klupah manjine).

Zastupnik S t a n g e r r eče:

Visoki saboru! Većina ovo visoko kuće na ništa se tako i toliko ne tuži, kako i koliko na školske nadzornike. To

joj je već prešlo u obćaj. Meni se ipak čini, da ako se već hoće na koga napadati, da bi se imalo navesti također kakov slučaj, a ne samo vikati: x je agitator numero uno, y numero due itd. To nije ni llepo. Ako imate komu nadzorniku štogod prigovoriti, a vi dođite sa činjenicami na svjetlo, pa čete viditi, kako će se brzo za vašo pritužbu obzira uzeti. — Nego vam nije nego do prigovaranja, ako to stoji ili ne. Iz svega vašega govorenja i ponuđenja napram c. kr. školskim nadzornikom vidi se jasno, da vi ne možete ni pojmiti, kako možo javni činovnik nepristran biti, a to je za vas jako karakteristično. Po vašem načinu mišljenja, tko nije s vami, taj je proti vami. Činovnici ili moraju pleasati po vašoj volji ili ništa. Glede školskih nadzornika nemožete se ni malo tužiti gopodo. Što oni nisu Talijani po rodu i jeziku, a bili su imenovani, nisu oni krivi, nego ste krivi vi sami. — Vi nećete, da se vaša djeca uče hrvatski odnosno slovenski, a boz poznavanja ovih jezika nije mogućo biti školskim nadzornikom u Istri. Vlada, koja vam je naklona, neimenuje vaših sinova školskim nadzornicima, jer ih noima za to sposobnih a kad bi imali birati izmed vaših i naših, vjerujte mi, da bi prije imenovala vašo nego naše. Nastojte dakle, da i vaša djeca uče hrvatski odnosno slovenski, kako naša uče talijanski, pa čete viditi, da će u Istri biti školski nadzornici Talijani, kako su to činovnici u svih drugih strukah.

Vladin zastupnik vitez E l u s c h o g g r eče ču koju predgovornikom, koji su više manji svi navali na cesarsku vladu. Vlada nezanemaruje Talijane, težko je naći talijanskih učitelja, koji bi poznavali i slavenski jezik, dočim imade obratno Slavena, koji poznaju oba jezika, pa imonuje vlada takove za nadzornike. Odgovara zastupniku Volariću na njegovu primjebu, da bi Talijani htjeli talijanske nadzornike radi toga, da se opetuje ono, što se je jur dogodilo u Lošinj u a on dodaje: pod pokojnim nadzornikom Nicolohom. Sada, reče, neđaje se ni utrvim mira. (Većina odobrava dočim manjina odlučno protestira. Dr. V o l a r i č: Nije istina, ja štujem pokojnika). Pripovieda na široko, kako se je dogodilo sa irendentističkim zemljovidom u školah u Lošinj u pod rečenim nadzornikom. Zemaljsko školsko vijeće, dok je postojalo još u Poreču, poslalo je u Lošinj zemljovida, na kojih bijaše označen Trentin kao dio Italije. Prigodom nekog posjeta pokojnoga namjestnika u Lošinj u, posjeti ovaj se nadzornikom Klodićem i tamošnjem mušku školu. Na zidu visio je jedan od rečenih zemljovida. To opazi nadzornik, zemljovid bude skinut, granice na njem bnjom izpravljene, te je tako izpravljen došao u obćinski ured. Ravnateljica ženske škole uzela je neizpravljen zemljovid iz škole kući. Tako se imade strar sa rođenim zemljovid.

Zastupnik C o s t a n t i n i o d g o v a r a vladinomu zastupniku, da eadnjiš nadzornici neznaju talijanski. Ništa, da se nemožo naći nadzornika medju talijanskimi učiteljji. Talijanski nadzornici neka budu za talijanske a hrvatski za slavenske škole.

Zastupnik V o l a r i č o d g o v a r a vladinomu zastupniku:

Na izpravak onoga, što je notom izustio c. kr. vladin povjerenik, moram izjaviti, da ja nisam podnipošto napao na dobar glas pokojnoga školskoga nadzornika našega kotara, nego da sam samo iztaknuo jednu jedinu istinitu činjenicu, koja se dogodila pod njegovim nadzorništvom, nudičaj u njegovu osobu i njegovu privatno življenje. I ja znam, što će reći štovati pokojno, i ja je štujem, pa se u njihov dohar glas neću čuti, al historički fakta mogu navadjeti.

(Buka u dvorani i na galeriji. Predsjednik opominje govornika, nuka se drži predmeta dnevnoga reda).

Dr. V o l a r i č o d g o v a r a: Ja se moram svrnut na osobna napadjenja i odgovoriti na ono, što mi je spotačno vladin povjerenik. što se je spak mojih napadjenja tiče na osobu c. k. vladnog povjerenika, to moram izjaviti, da nisam nego голу istinu kazao i samo ovdje nadovisujem, da mi je jedan od njegovih najbližijih u Lošinj u, kad sam mu nekoja fakta napomenao, što i kako je on nezakonito i pristranu postupao u svomu službovanju, stienao a pleći i odgovorio: Ehi! sapava farle. Nadalje izjavljujem ovdje, da ono, što sam kazao o gospodinu c. k. vladinom povjereniku u jednoj od prvih sjednica, ono je prava pravca istina i ovdje ono isto optužim za potriebu pripravan sam posvjedočiti sa divimi c. k. činovnici. Nek nam se ovdje vladin povjerenik nepristinja kao nadužno jasnje, jer ga dobro poznamo, pa bi mu mogao ovdje još koješta nabro-

ji. Imam nešto toga o njemu kazati (Ovdje prišapne nešto sam o. kr. vladin povjerenik predjedniku i upozori ga, da ga govornik napada).

Predsjednik sklopih na noge opominje govornika i uze za ruke.

Zast. Volarić sa nautnijim poslovanikom sabora u ruci dovikuje mu: Imam pravo govoriti. Ja sam činjenice i istinita fakta navodim, te odgovaram na osobna napadanja.

Predsjednik traži klobuk, lađa se zvona i diže sjednicu.

Zast. Volarić prosjedujući sjednicu. (Buka i vika sa strane većine i na galeriji. Wasserman razjaren doviknuo Volariću: „bestial!“)

Zast. Jenko: Ti si bestial! (Na galeriji nećuvana jošte buka, sve tuli kao biesno proti manjini; zastupnici većine ustaju kao da će otići.)

(Dalje sledi.)

Franina i Jurina

Jur. Ma zna dobro rizati usnje Soliprosiđ.
Fr. Kako nobi zna, ter daje prije bis kalogar, donke je mora znati, koliko usnje je tribe za jena pastola. Ča nekaličari višo?

Jur. Bouo ne, lego samo usnjari, i kako mi je moj kum Zvanid povida, se vadi doma neki drugi arat, da ču si s vrimenom lahko sam svojo stare kareto pokrpat.

Jur. Ča dela gvardabrijde?

Fr. Lahko njemu, soli baljanski sir, a kad stoji pred vrati, gleda kako vrebci po krovu od kuće plešu, a kad pesa ki naš čovik, se sakrije va školju kao gučerica prid mišice.

Jur. Ča ima strah pred Hrvatima?

Fr. Bi reč, kako nečisti prid tamjanom.

Različite vesti.

Zastupnik Spiničić svojim drugovom. Priobličili smo u br. 15. „Naše Sloge“ izjavu predjedništva hrvatsko-slovenskoga kluba na zomaljskom saboru u Poreču, kojom se javlja između narodnomu zastupniku G. Vjokoslavu Spiničiću njegov jednoglasni izbor za predjednika rečenoga kluba. Na tu izjavu primio je g. dr. Fran Volarić kao predjednik spomenutoga kluba, sličedi odgovor:

„Volećieniji gosp. predjedništvo! Kao predjednik hrvatsko-slovenskoga kluba u saboru Istro zahvaljujem se najradčajnije na počasti, koju ste mi izkazali svi članovi istoga kluba izabram njegovim predjednikom. Ja tu čast no samo zahvalnošću primam, nego se njom u vodu i dišim, pašto je sbljaga dika biti predjednikom kluba onakovih pobornika za prava hrvatskoga i slovenskoga naroda Istro, kao što ste Vi.

Najiskrenije pozdravljam Vas svojesam Vas

Vjok. Spiničić.

Kastav-Spiničić 15. aprila 1892.“

Vjencali se. Gosp. Marijan Marki, nadučitelj u Sušku (Saneško) vjenčao se dne 25 aprila t. g. sa gđjom uditeljicom Katicom Brusid. Izkrene čestitke novovjenčanom!

Promaknuće na čast doktora. Vili hrvatski pjesnik i naš čestiti prijatelj G. August Harambašić promaknut bio je prošloga čedna na čast doktora prava. Čestitamo srdačno!

Interpelacija u poslu zast. Spiničića. Čestiti zastupnik Elm sa drugom interpellirao je u carevinskom vijeću ministra nauke Gautscha radi postupanja proti gosp. profesor Spiničiću, čim bljahu povrie-

djeni državni temeljni zakoni i imunitet rečenoga profesora i zastupnika. Interpellaciju tu donosi čemo u oielosti.

Izborni saatanak, što no ga je bio urekao g. zastupnik Spiničić, obdržavano se prošle nedjelje u Opatiji. Izbornika i birača sastalo se iz čitavoga onoga kotara. Sastanku ju predjedao narodni zastupnik G. Slavoj Jenko; vladu je zastupao c. k. komesar dr. pl. M. auosi. G. Spiničić položio je zatim uz často i živahno odobravanje prisutnih račun o svojom djelovanju na carevinskom vijeću. Njegovo izvišće bijaše vrlo zanimivo i za naše odnošaje veoma poučno. Na koncu izrekoh gosp. zastupniku Spiničiću g. Robert Vlah, Ante Stemberger i dr. Stanger u ime birača i izbornika neodgrađeno pouzdanje i srdačno zalihu na njegovom poštrenom radu. Ufamo se, da će nas koji od od prisutne gospode obišniti o tom važnom sastanku izvjestiti.

Odkriću spomenika maršalu Radeckomu. U nedjelju otkriven bijaše veličanstven spomenik velikomu austrijskomu vojskovođji, koji si je stekao neizmjernih zasluga za Austriju, osobito sjajno uspješni ratovi u Italiji. Otkriću spomenika prisustvovalo je Njeg. Velič. cesar i kralj Fran Josip, više nadvojvoda, ministara, vojnički i civilne oblasti. Kao predjednik odbora za podignutje spomeniku nadvojvoda Albrecht podržavio je patriotskim nagovorom Njeg. Veličanstvo, koje se je u odgovoru sjetilo velikih zasluga neumrloga maršala i njegovih hrabrih četa. Sam spomenik jest pravo umjetničko djelo, a stoji 100.000 for. Irredenta. Pod tim naslovom čitamo u zadnjem broju goričkoga lista „Nova Soča“ koliko sledi:

„Bedki njomaški časopis „Ostarr. Volksfreund“ opisao je upravo oštro irredentističko gibanje kod nas na jugu. Među ostalim kazao je i sledede: Irredentističko gibanje, koje je naporno ravno proti našoj vladajućoj kući i austrijskoj državi, dospjelo je do tolikog zamašaja i vrjednosti jedino uslied toga, što su se mjerodavni krugovi postavili na stranu tog židovskog veliko-kapitalističkog društva. — Hrvati, koji su god. 1848. i 1849. stekli za državu neizmjernih zasluga, bljahu n. pr. u Istri od tamošnjih irredentističkih Talijana većinom tlačeni, i premda je ogromna većina pučanstva Istre slovenske i hrvatske narodnosti, nenadajte u izvišću zomaljskoga sabora niti jedne slavenske riječi. Govori u hrvatskom jeziku jesu zabranjeni, dočim uživaju „italianissimi“ kod mjerodavnih krugova svakovrstno podpre. Irredenta diže neprestano sve to drzovitije svoju glavu, dočim se pravo austrijsko domoljublje u onih krajevih tlaču u kut.“

„Pavsko In bralno društvo“ na susjednih Obdinah priredjuju u nedjelju dne 1. maja u dvoristiću g. Gorjupa veselicu an pjevanjem, deklaracijom, vježbanjem trčanskoga Sokola, šaloigrom, tambolom i plesom. — Početak u 4 1/2 sata po podne. Ulaznica k veselici 20 novč. za osobu, a k plesu 80 novč. za mužkarce. Izpiti osposobljenja za pučke i građansko učione. Iz Kopra javlja nam prijatelj, da će započeti izpiti osposobljenja za pučke i građansko škole s naukovnim jezikom hrvatskim, slovenskim i talijanskim pred c. k. izpitnim povjerenstvom u Kopru dne 18. maja t. g. Toliko na znanje onim našim učiteljima i učiteljicima, koji se kano podvrći izpitu osposobljenja bilo za pučke, bilo za građanske škole. K zadnjof veselici društva „Bratinstvo“ iz Voloskoga i „Zoro“ iz Opatije. U članku o zadnjof zabavi, što ju prirediša čitaonica „Zora“ i „Bratinstvo“, tičkanom u zadnjem broju „Naše Sloge“ izostalo nam je pomotnjom koliko sledi: Pohvaliti nam je našim trud onih opatijskih gospodjica, koje su kod zabave u mješovitom sboru pjevale. Ako se pomisli, da većina njih nije do pred nedugo znala ništa o kajdama i muzici, mora se priznati, da su u kratko vrijeme polučile vrlo liop uspjeh. Požrtvovanjem učitelja i njihovom marljivošću postignut ču do mala, da čone iznova iznenađiti kakvom liopom hrvatskom pjesmom, pjevanom onako liopo složno i oduševljeno košto su to učinilo zadržujog puta. Mi njim čestitamo na tom uspjehu srdačno čestitajući, da neustanu na pol puta već da rado i nadalje sebi na čast a rodu na spas.

Još nešto k odgovoru u „L'Eco del Littorale“ na poznatu interpellaciju zastupnika Volarića i drugova u pitanju glogoljice.

Kako je poznato donio je gorički katolički list spomenuti odgovor kao priloga. Toga priloga razpačalo se mnogo, jer ga sama biokupka kancelarija u Poreču 100

izaiskale naručila, primila, platila i raspalala. Dobili su ga i vladini krugovi u Tratu, Poreču a valjda i u Beču. Sudeći po tom, što su ga dobili i svi članovi manjine na istarskom saboru u Poreču — osim jednoga — bijaše taj priloga valjda podjeljom i modju članove većine.

Onaj jedini član saboreke manjine, koji nije dobio priloga, bijaše urednik našega lista.

Nozamo je li se to dogodilo pomotnjom ili hotomično. Bilo kako mu drago naš urednik nije mogao još doći do toga priloga, te ga nije dakle ni čitao.

O tom odgovoru uvjeravaju nas prijatelji, da je sastavljen tako prefrigačo, da će lahko zavesti onoga, komu je malo ili ništa poznato o našoj glogoljici. Prevrtačnju i sofizmom da noima ni kraja ni konca. Tako da primjerice pisac, ili bolje rekoh prečastni i prosvietli sastavljači, glavno na tom jašu kao da je rečeno u interpellaciji „provincijalni sabor u Poreču“ dočim tomu nije tako već „dijegoznanski sabor“ nadalje hoće da dokažu, i one navode u interpellaciji, gdje se govori o tom kako Bendikt XIV. spominje u buli „Ex pastoralis munere“ povlasticu danu Slavenom fideli ac religiose Nationi Illyricae“, te na drugom mjestu interpellacije, gdje se kaže, da i mi spadamo među „gentes Illyricae, quao longo lateque per Europam diffusae sunt“, da bi valjalo prije dokazati, da se pod imenom „Gentes Illyricae“ ili „Natio Illyrica“ razumjevalo i istarske Slavane itd. itd.

Ako su u istinu crvenobosvari u Poreču ovakvim izražavanjem i ovimi sofizmi htjeli pobiti interpellaciju zastupnika Volarića, to njim bijaše trud uzaludan, jer će dobiti prije ili kasnije tako po prstih, da će ih proći volja pačati se u stvari, kojim nisu dorasli kano ni koza sedlu.

Trgovce va vinom i krčmaro upozorujemo na naše vinogradare u Istri, napose u izvanjskih obdinah političkoga kotara Poreč, gdje talijanski trgovci i krčmarji veću od našega seljaka da kupuju vino, jer se taj više neđa od njih silo po nos voditi. Tko bi želio o tome štogod pobliže doznati, neka se obrati na naš uredništvo.

Novi časopis. S prvim danom mjeseca maja stupa u javnost prvi i jedini ilustrirani strukovni vatrogasni časopis „Vatrogasac“ na slovjenskom jugu. Izlaziti će ove godine jedan put na mjesec a dočudne godine svako treće nedjelje.

Donasiti će razne vijesti, koje se protežu na vatrogastvo, s obilnim sadržajem upoznavati razna vatrogasna društva, podučavati ih itd. Za ovu godinu stoji ču for. 1.95 Uredništvo nalazi se na Tratu kraj Rieko.

Sjednica političkoga društva „Edinost“. Predjedništvo politič. društva „Edinost“ sazivilo odbornike i zamjenike k redovitoj sjednici, koja će se obdržavati u nedjelju dne 1. maja u 10 sati u jutro u prostorijah „Delavskoga podpornoga društva“.

Razstanak sa zastupnikom naroda G. Vjek. Spiničićem. Sa postaje Matulji pišu nam 25. t. m. Jučer poslio podno položio je naš obće ljubljani zastupnik Spiničić u Opatiji svojim biračom i izbornikom račun o svojom djelovanju na carevinskom vijeću. Pod večer došao je amo na kolodvor prađen od kakvih 60—70 prijatelja i čitavetja to nekoliko gospodja i gospodjica. Tuj se pjevalo, pozdravljalo i odzdravljalo a sve se vrlo oklo promiloga nam zastupnika, komu je na odlasku poklonila poznata česka rodoljubkinja gospodja Maruška Neuroiterova vrlo krasnu kistu ovičija. Burnini živio-klici pozdravismo našu diku, kad se je počeo micati vlak, da nam ga ponese u ocsarski Beč, gdje će nastaviti svojo požrtvovno i nesobitno djelovanje na korist svojih birača i čitavoga našega naroda.

Iz Oprtija pišu nam 25. t. m. Naš slavni muničijof razpaleo je natjetnoj za mjesto obdinskoga ličnika za svu našu občinu. U natječaju stoji, da će ličnik dobivati iz obćinske blagajne ili kase for. 1200 za posjeto ili ličenoju siromasnih bolesnika. Nadalje stoji u natječaju, da ličnik mora poznati talijanski jezik. Doista liopo! Za onu post talijanskih građana u Oprtiju zahtjova se, da ličnik znado talijanski (to je u ostalom i pravo) ali za preko dva trećina puka, koji se služi hrvatskim jezikom, ličnik nemora znati niti da su na svijetu. Gospoda talijanska uviek trubu, da smo mi Hrvati i Slovenci siromasi, pa noka bude i tako, ali kad smo mi siromasi i kad će za to siromah ličnik dobivati iz obćinske blagajne for. 1200, onda je pravo i pošteno, da taj ličnik poznaje jezik tih siromaha, jezik puka.

U obćinsku blagajnu plaćaju jednako građani i izvanjski obćinari, koji su svi

nečega jezika. Izvanjskoga puka je mnogo više, a on i plaća poreze, namota itd. u većim broju nego li rečeni talijanski građani, koji nose dačude o cilindro i volade, ali su mnogi i kaše gladni. Pravica i pristojnost daklo zahtjeva, da sl. muničijof postavi u rečeni outječaj uvjet il pogodbu, da obćinski ličnik mora znati hrvatski i talijanski. Ali uzaludno je tražiti pravicu il pristojnost kod ljudi, koji nemaro za puk ni za sve što je njegovo, jer se neđa više silo po nikoga za nos voditi. Medjutim neka si naši dobro zapisu za uho i ovaj korak protivničko gospodo, koja nepoznavju izvanjskoga puka, koja nemaro za njegov jezik ni za njegovo svotinje. Izvanjski puk ovo obćine neka plaća poreze i nameto — to mu gaopoda u gradu mlodstvo dopućajči, ali kad bude trobao ličnika, ako ga bude hotio razumiti, neka se taj puk najprije nauči talijanski.

Obćinari optajlaji! Ovaj korak vaših protivnika nije samo škodan i sramotan za Vas, nego je i do skrajnosti uvredljiv za svakoga čovjeka, koji drži išta do sebe, do svojega jezika i do svoje narodnosti. Vi proti tomu ništa učiniti sada nemožete, jer su Vaše usde u tuđih rukah, ali vrimoe vam se bliža, da te uzde sami u svoje ruke uzmete, pak da vodite obćinski voz po ravnom putu pravice. Obćinari izori nisu daleko; pripravite se, dogovorite se, složite se, pak sve izvanjsko podobćine izaberite složno u obćinsko zastupstvo poštono i pravedno Vašo mužve, koji vam neču nikada nanesti onakvu škodu ni sramotu, kakova vam no nanaša spomnutim raspisom natječaja.

Iz Vabriga (kotar Poreč) pišu nam 24. aprila. Prošč. za gospodino uredništvo, 44 godina, da smo pokupali zadnjega našega župnika ili plovana, ali imade nas jošte na životu, koji ga se živo sjecamo. Naši starci i starice znadu i danas ono lipe orkvene pjesme i molitvo u hrvatskom jeziku, koje ih je nezaboravni župnik naučio. U ono vrimoe pjevalo se nitno u našoj orkvi sve u pukom ili hrvatskom jeziku na čast Boga u vasloje svega puka. Nješto smo, hvala Bogu i našoj složini, od one starine ponovili u vrimoe prošlo sv. korizme, osobito rozarij ih krunice u one krasne pjesme u velikom tjeđnu iz oficija velikoga tjeđna, što no smo ga u više istinaka naručili i dobili. Nemožeto ni pomisliti, g. uredništvo, kako je naš pobožni puk te molitve i pjesme bogoljubno siluao. A kako i nebi! Ta prošle su 43 godina, da toga ču nje. Sada se od jedno godine amo pjeva orkvi sv. misa u našem sladkom jeziku svako nedjelje, jer se naš puk ne ufa k sv. misi u Tar. Poslio zadnjih izbora izloženi su našim naš župljani, osobito oni, koji nisu sa šaronajči glasovali, najvišom pogrdam, dapače i pogibelji života u Taru. Imade ljudi u našem mjestu, koji nisu bili u župnoj orkvi u Taru već 13 mjeseca kod sv. mise.

Zalostno je to, da nemožemo obavljati niti svojih duševnih dužnosti radi napadanja i zlostavljanja od strane šaronjaka i krenjola u Taru.

Vruća je želja radi toga svega ovdšnjega puka, da bi nam naši orkveni poglavari poslio godine 1848. opet svedenika dali, koji bi nas uđio što je pravo i Bogu drago. Kad smo imali zadnjega svedenika u našem selu, bijaše 30 kuća, a sada, kad je 78 kuća i 500 duša, jeamo bez svedenika i bez duševno poduke i utjehe.

Imadeo liopu orkvi a narod je dobar i pošton, pak bi bila svota dužnost naših poglavarah, da pošalju svedenika i učitelja, da nas vodo po putu istine i pravde.

Ušlište nas, ljudi božji, ako vam je stalo, da nam pomognete k duševnom spasu i tjelesnomu dobru.

Iz Rieko pišu nam 25. aprila. Kako sam vam već napomenuo, na Sušaku je izšao dvotjedni list u talijanskom i hrvatskom jeziku, pod imenom „Kvarinor“. Ovaj je počeo razkrinkavati i iznašati na vidjelo razne činjenice, za većinu kojih su naši tobož otačbenici želili da ostanu sakriti. Oni su strašno protivni, da se spominje veliko troškove, magistat, naš jezik, itd. u talijanskom jeziku. Drugi broj je izšao i znatičoljno orkvi je čitao, a buduć izlazi tako na redko, počelo se žaliti već sada, da nije izšao u vedrom formatu, jer kako su čujo ima dosta materijala za razkrinkati narodno tobož tožnje naših istarskih talijanaša, s kojima su načelnik posvo slažo: samo da mu oni u svoje vrimoe pomognu nadvladati poteškoću, košto mu kad kad priječe dokuditi se kakvog majstarskog posla.

Ukresni blagdanii su nam mirno prošli; neimamo o njima ništa izvanrednoga bilježiti, nego u velikom tjeđnu nepovoljno vrimoe i nepovoljni utisak, koga je učinila novotarija našega Bednina kad je na-

kon toliko vjekova u ovoj krvi izbuo Jeremije promienio u lamentacije, i to za svoju tudnjacinu, koji u krvi nekad Pogodba je pogodba, on nemože toliko hiljada vrdi „at personam“ ako ne izpuni obećanja.

Judeu na dan otkrića spomenika maršala Radetzky-a u Beču; i naša garziona t. j. naša znamenita pukovnija Jelačića jo slavila taj za vojničtvu važni događaj. Na kazarmi vijala se velika ornožuta zastava, a na stabli i okolo na velikom dvorištu bilo je izvršeno nebrojeno mnoštvo naših trobojnika; bila je koja ornožuta i dvio ili tri magjarske mod njima, no velika većina je bila trobojnih, i tu su mogli vidit naši sudjedi iz Kastavčina, da hrvatska trobojnica nije nezakonita ni revolucionarna kada se o. k. vojnici u kazarmi s njom diše.

Na 1 sat p. p. pukovnik sa častnici su imali objed, a glasha je svirala na dvorištu, dođim je momčad šetala amo tamo. Kada je imao pukovnik doći med svoju momčad, učinili su mu špalir, te okolo četvrte ure pukovnik prođe pozdravljen silnimi živio-klici iz više stotina grla. On stane na jedan stol i pogleda veselim okom svoju momčad, te ju nagovori kratkim ali jezgrovitim govorom. Napomeno je zasluge maršala Radetzky-koga i zasluge svoje pukovnije t. j. napomeno je djedove sadašnje momčadi, koji su vazda bili vierni i hrabri, te da će tako biti i njihovi potomci. Na svršetku digne čašu i napije svojoj pukovnji. Stane tada jedan stražmaštar te proslavi u istom smislu djedove ove momčadi, te reče, te da je oevjodnja, da bi se u potrebi pod ovakvim pukovnikom kakov je pl. v. a. o. i. d., za stalno i oni odlikovali. U onom zahtu podčastnici pograbiše pukovnika, te ga na plećima nosahu po dvorištu. On je pozdravljao na svo strane, glasha svirala „Radetskovu.“ „Naprej.“ i druge narodne komade, a više stotina grla jo kliculo: živio! Onda se momci počeli slobočno kretati, pjesma se orila, glasha svirala; penjali se na jarbol kukanje, skakali, natkivali, janos pokli, pak momci sioli za tpeze, jeli, pili, pjevali i veselili se sve do 8 1/2 na večer i onda jedva prestali živio klici.

Med Jelačićevci bilo je porađano nekoliko magjarskih hovenada; kako se kaže u riečkih novinah, ovi da su vikali: oljone, ali toga nije nijedan mogao čuti med onim ogromnimi: „živio!“

Dakle pukovnja, koja je bila po istarskoj talijanskoj policiji denuncirana hako najnemirnija, kojoj su bili odučili Riečani, da će se morat seliti, ona ovdje ostaje ne samo, nego trobojnik izvježava i živio klic kako na svojem zemljištu. Laži, koje su proti njoj pisali, urodile su bar jednim dobim plodom, da naš načelnik nije dobio barunata, komu se je ufao i za koga se višo ne ufa.

Djelovanje gospodarske zadruge sa sjelom u Kastvu. Saobćujem vam, gospodine uredniče, u kratko napredak naše gospodarske zadruge u ovo par mjeseci nove godine. Hvala izdašnoj podpori od strane občine „Zadruga“ je nabavila toli potrebite bice, i to za sada tri glava. Komu je bice predan, imati će odgojiti novu glavu prije nego li stari odrabi. Član zadruge plaća 10 novč. manje od obične tarife za nasok. Legitimira se malom knjižicom, koja sadržaje družtvena pravila, i u koju družtveni blagajnik piše potvrdu, kada tko uplati članarinu. S tom knjižicom moći će svaki član doći po modru galicu, koje je družtvo nabavilo 500 kg., to koju će članovi dobivati uz dosta malu cionu od 26 novč. po kg. Za škropljenje nabavila je zadruga k duvanjanju škropilnicam (8 ili 9) jošter tri novo vrlo shodne. Naručila je u zadnje vrijeme također više sumpornjaca „Zabeo“.

Družtvo je nabavilo i modju neko članove porazdijelio svu silu raznosatnog ajezura od pavre, kuruze itd. Dotični članovi morati će izvjestiti ob uspjehu, te će se sjemenoj vriednijih i za naš kraj prikladnijih plodinah druge godine u većoj mjeri medju sve članove porazdijeliti. Od početka godine poskočio je broj družtvenih članova od 80 na 120. Malne svi članovi uplatili su već ovogodišnju članarinu.

„Vienac“ br. 17. izišao je s ovim sadržajem: Katastrofa. Ulomak pripovijesti „Bez nade, bez utjehe“. Napisaao Janko Leskovar. — Praška idila. Arabeska. Čoški napisao Jan Neruda. Provoe M. K. L. — Obruzovanje djevojaka. Piše dr. Gj. Turid. (Nastavak). — Vriednost pučkih popiovaka. Napisaao Fr. S. Kuhnč. (Nastavak). — Tudjinke. Spjevaao Tugomir Hrvat-Bošnjak. — Jan Amos Komensky. Napisaao B. Inhof.

(Nastavak). — Književnički pogledi Piarro Lotijevi. Napisaao Nlk. Andrič. — Lisak: Književnost. — Šilka: Glasba i ljubav. „Vienac“ izlazi svako subota na dva arka. Ciena mu je na četvrt godini 1 for. 50 nov., poštom 1 for. 75 nov. Svi do sada izišli brojevi mogu se dobiti.

Listnica uredništva.
Gosp. dopisniku iz Vrhbine. Onaj stok počeo je na vrijeme kamo bijaše opredijelio; nemanamo, da il je doila kakva rišitba. Brzjava, o kojom govoriko u plam, nripisimo. Na ostalo odgovorit ćemo Vam do mala. Vam i Vašim radne odpravci!

Lutritski brojevi

	Dne 25. aprila.				
Beč	26	27	75	83	7
Grac	22	50	56	1	26
Tomešvar	62	78	89	86	77
Innebruck	27	7	87	16	28
	Dne 27. aprila.				
Brno	39	12	27	12	16

Tinktura za želodec,
katoro prireja G. PICCOLI, lekar „pri angolju“ u Ljubljani, Dunajska cesta je molko uplívno, delovanje prebaranli organoreja-joče sredstvo. Krepi želodec, kakor tndi pospe-je telesno od-protje. — Raspošilja jo izdovolatelj v s a b o j š k i h p o 12 in veš steklanice. Zabojsok s 12 stoki, volja gl. 1-20, s 56 stoki, 5 kg. teko, volja gl. 5-26. Poštino plaća naročnik. Po 15 kr. stokiondica raspodajajo je v svih lokarnah v Trstu, Istri in na Goriškem. 12-26

Javna zahvala.
Hvalim od srea svim rođjakom, znancem i prijateljem, svećenstvu, občinskim zastupnikom, o. kr. poreznim činovnikom, učiteljem pučkih učiona, građanom, okolčanom, koji su poslednji baš u velikom broju bili, i u obće svim onim, koji su učestvovali pogrebu moje mile i nezaboravne žene, pokojne Dominike, te koji su se na budikoji način trsili, da meni i mojim sinovom u toli žalostnih hipovih ublaže gorku bolest i prevelikuu tugu.
Hvala Vam, braćo u Isusu, i sto puta hvala! Sve-možni Bog podielio Vam svaku mlost, a sjetio se i moje predobro žene, kojoj nak dade vječni pokoj! Počivala u miru!
U BUZETU, dne 20. aprila 1892.
Ivan Ponis pok. Josipa.

Povlaštena mejnarodna agencija za potovanje
z dekretom kr. ug. vlade 26/4 1891. št. 1799, P. S. III. 13-32

Dragotin Pirelli
(Carlo Pirelli) — Reka: Via del Lido 587 vis-à-vis il molo Adamich.
Prodaja voñnjih listov:
za vako mesto preko morja ali kopnega (listki za II. razred po nižini ceni). Izdaja liste za 10 in nazaj za jedno leto s obrestmi po 20%, in to po ceniku, katerega si bodi eropskega ali amerikanskoga družta.
Izdaja vozne listke (biglietti di passaggio) za Ameriko: preko Havre, preko Anversa, preko Bremena, preko Hamburga, preko Liverpoola, preko Glasgova i preko Southamptona. — Za Afriko: preko Genova i preko Marsilje, preko Liona, preko Londona i preko Dartmoutha. — Za Austrliju: preko Genova i preko Bremena, preko Anversa i preko Hamburga. — Za proro Iquique (It.) preko Genova i Montevidea, preko Hamburga uprav kroz Magelanovo rjevano i progom Hamburg, Colon (Colon, Panama, i železnice) Panama, Iquique, itd. prek mje-rja po nižini ceni.
Potnikom ni treba, da zahtevajo navede-no vožne karte, niti da misljo za razrede ali polože karte. Doati je, da dođje k agenciji na Reki ter da tu kupjo karte, uetem meroje v vsakem mestu ostati, kjer jim je drago od kjer odhaja parobrod ob dnevih, dočim ih na o- agencije. Agencija bode pazila na točna odla-
janja, vrhu tega je v komunikaciji z vsemi mesti in vsemi družti: in kjeokoli se oglašjo potniki, gledati će na to, da ne bode trošili za čekvanje, ampak poslato se jih bode takoj v oni kraj, od koder najpoptrej odide parobrod, pripo-ročujoč jih samo takim družtom, koja skrba za dobro hrano na parobrodu. — Jamč: se za točen odhod, kakor je označen na potni karti in povrnje se stroški, ako se zakasni po krivdi agencije, t. j. ako ne prispje o pravem času v določeno mesto, valed tega, ker so je agencija zmotila v računanju, koliko časa traja železniška vožnja ali pa, da ni veš prostora na parobrodu. — Ker imamo agencije v New-Yorku drugo agencijo za speditio po vsej Severni Ameriki, izdajala bode reška biljalka karto po najnižini ceni za vako mesto s Severni Ameriki. Za vako odredjeno mesto izdava ta agencija voze karte.
Gozni omenjena agencija daje pojedina glode cene, kakor glode dneva in meta odhoda.
Praskrblja zabojo za priljago in blago za vako mesto, po morju ali po kopnem. Zavezuje se polvedovati o vsaki stvari, koja bi se bila morda izgubila ali pozabila po poti v Ameriko ali kom drugam.

Svi strojevi za poljodjelstvo vinogradarstvo i voćarstvo.
Mlatilnice, mlinae za čišćenje zita, izbiralnice, rezalnice krme, mlinae za voće, tiskalnice za voće, grožđe i vino
kao također svakovrstne druge strojeva i oruđja za poljodjelstvo, vinogradarstvo i voćarstvo itd. itd. novog izvrstnog ustroja razpošilja najjeftinije
IGN. HELLER u Beču,
2/2 Praterstrasse 78.
Ilustrovani katalogi i zahvalna pisma u hrvatskom, njemačkom, talijanskom i slo-venskom jeziku pošiljajo se na želju besplatno i franco.
Strojevi davaju se na pokus — jamči se za nje — pogodbe su povoljne.
Ciena su iznova snižene!!!

Štrcaljke proti peronospori (mildevu)
sustav Candee i drugih sustava imademo uvijek na skladištu. Pošto se pako oćokuje, da će se ljetus hit štrcaljka mnogo rabiti, umolvavamo uljudno gospodu posjednike, da se izvole naručbami čim prije oglašiti, da uzamognemo na vrijeme drugo proskrbiti te tako svim naručnikom zadovoljiti.
Imademo također izvrstne strojeve za sumporanje brvate i lahke, koji izbacuju jedino fini prašak, koj se lahko prima lišća; u taj stroj može se staviti i sumpor u krudah.
Cione su iste kano i prošlih godina, prem su jedni i drugi strojevi savršeni. Candee-va štrcaljka sa svom pripra-vom stoji 10 for. a stroj za sumporanje for. 5
Preporučamo se također za drugo vrsti strojeva i za sve što na isto apada.
Živie i drugi
u Trstu, ulica Zonta br. 5

LJEKARNA A. KELER
nasljednici Rondolini utemeljena godine 1869. TRST, Via Riborgo br. 13.
Raspodajo sladoće osobitosti: Glasvite i prave Glasvite iz Brešije, foljora sa Chinom Mallesi. Obično bakalarevo ulje; isto ulje sa jačom i željezom. Elikir Coca okripiljujući i probaviljujući. Elikir China proti gruznici. Anasterinsku vođu za usta. Tekući sapun proti ozobinam. Obće poznatu vođu katrama i uštrovanja katrama. Kašicu proti potajnim bolestim. Indijaku esencu, lik proti zuboboli Ekstrakt Tamarinda sa Anila. Vino sa Chinom poput Marsalo okripiljujuće želuca Prašak za zube bijeli i tručičasti. Prašak otparski bijeli i crveni itd. itd. 20-27
NB. Primaju se naručbe za tuzemstvo uz pogodbe povoljne i uz pouzdo.

Krasne uzorke šalje za zasobnikom ba-dava. Knjige za krojače nefrankovane.
Tvari za odjela.
Poravien i došking za visoko svedenstvo; propisana stvari sa c. kr. činovničkoi uniforme, to za veterane, vstragasco, sokolaše, livre; sukno za biljard i igraće stolove, loden i nepromočne lovačke kapute, tvri koje se pore, plaid za putnike od 4-14 for. itd. Tko želi kupiti jeftino, pošitano, trajno, čisto ručno sukno stvari nipošto jeftine sunje, štore ih povud nudjaju, te jedva podnose krojačke troškove, noka se obrati na
Iv. Štikarofsky-a u Brnu.

Veliko skladište sukna u Austro-Ugarskej. U mojom stalnom skladištu u vriednosti od 1/2 milijuna for. a. v. to u mojoj svjetloskoj poslovnici jest polmijivo, da preostane mnogo otrezaka; svaki razumno misleći čovjek mora sam uvrditi, da se od tako malenih ostana-ka i otrezaka nemože poslati uzorke kor nobi u kratko blaga proustat. Ponudjaju li pojedino truko uzreko to razaslju li uzorke, tadn su ovi od čilavih komada, nipošto od otrezaka.
Odrezoči, koji se nedarajuju, zamjenjaju se ili se po-zvati u o. v. e. Kod naričite vrste navodi buja, daljinu i cionu.
Pošiljke jedino uz poštarsko pouzdo, 24-8 preko 10 for. franko. 10-24
Doplatje u njemačkom, mađjarskom, češkom, poljskom, italijanskom i francuskom jeziku.

Nova račionelno liečanje. Rjeđoće glisoviti liečnika. Neskođljivo, bez likarje.
Svim živčano bolestnim
preporuča se toplo u 22. naklad izšila knjižica
Roman Weissmann:
O živčanoh bolesti i kapi, pred-ušetruću i liečanju isto.
Besplatno se dobiva snmo u lekarai Karla Zentli u Trstu. 10-4